

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

18 millió dollár

Amerika köztársaság leggazdagabb zsidója, tizenhatalmú diktátor adott az orosz segély-akcióra és az európai éhínség enyhítésére. A cselekedet szép, az összeg talán még szebb. Tizenhatalmú dollár, hogy csak a magunk pénzében beszéljünk, ma kétféle milliárd lel. Kétszáz évvel ezelőtt eddig egyetlen gazdag európai állam sem adott, nemcsak az orosz pestis és éhínség enyhítésére, de a közép-európai nyomor elűzésére sem. A zsidó szív újra megnyilatkozott. Mihelyt kelet felől jászot hallott, parancsot adott a keznek, hogy vámozza meg a szerzeményeit. Százszor dollár ma Amerikában is nagy pénz, mert válság van ott is és kétszáz gazdag zsidó mindegyikre átleg szennyit adott, hogy éhez, fáz, betegséget, selymő milliók panaszát elhallgattassa, könyvet letörölje. Nem tudjuk, mennyit adnak a Fordok, a Carnegiek, a Morganok, az Astorok, a Vanderbiltek? A jóval gazdagabb nemzsidó, multimilliomosok még tétovázni: nyuljanak-e bele feneketlen zsebbükbe, hogy a feneketlen sebek vért elállítsák. Még spekulálnak: adjanak-e és ha már elhatározzák, hogy adnak, ráérnek: ok addigis spekulálnak a dollárral. A zsidó milliók már rég átmentek Hoover kezébe, már rég átvertek Európába, mint pénz, mint meleg ruha, mint enyhítő orvosság, mint buza, kényszerítő és fagyasztó bus. Holnap tényleg áldja is érte őket a haldokló élet, amely frissüléshez jut Szovjetországban, Lengyelországban, Galiciában, Ausztriában, mindenütt, ahol kiak vannak, embertelenül emberi szenvedések. A zsidó mindig elsőnek jelenik meg, ha a hullott ember segítségért sikoltoz, nem nézi kicsoda: embertestvéreinek tudja, mihelyt emberi hangon kiált hozzá. Kétszer ad, mert ha kell, másodszor is ad, sőt tízszer is. És kétszer ad, mert hamar ad — és ezzel a legkeresztényebb morált ő váltja kézpénzére ott, ahol többet kell tenni, mint szónokolni a keresztény morálért.

Büszkek vagyunk testvéreinkre, akik a milliós vagyon tetőjén se tudják soha megadni a fajtát, azt a fejt, amelyet a könyörtelen Istenével csufolnak s amely mégis mindig elsőnek könyörül az esendő emberen. Büszkek vagyunk hogy nyenek. És egy kicsit, nagyon kicsit, nehezítünk is rájuk. Nem figyeljük a tizenhatalmú milliót a nyomorgó-puszta millióktól: nekünk elvégre testvéreink minden ember, akármilyen nemzete vagy a hite — csak fájdalom, mi nem vagyunk testvére senkinek. A kétszáz gazdag testvér, aki a hatalmas sumrát adta, gondolhatna azokra a testvérekre is, akiknek micsenek testvéreik ahol, akik egyedül állanak és lézengenek a gyűlölködő népek között, nincs senkijük és semmijük: a kö, amelyre lehajjták a fejüket, felhárad és kiördül alóluk, a föld taszítja őket, mintha rájuk nem is volna érvényes a gravitáció törvénye, a pusztai életükön is szüntelenül ottseteng a pusztulás fekete árnyéka. Bizony szép cselekedet volna, ha gazdag amerikai testvéreink a testvérekre is gondolnának, vagy mondják ki nyíltan: ha első sorban rájuk. Hiszen ez is megtörténik, Jointok és egyéb jótékonyági egyesületek hozták Amerikából a kegyes, jószívű adományokat — de mért kullognak ezek a jótékony centek minden szicíliai földregész dollárjai mögött? Hiszen Sziciliakárosultakon is emberi kötelesség segíteni, de az egész emberiség a kötelesség. Amiből persze a zsidónak is ki kell vennie a maga erős részét. De mikor és hol mozdult meg az emberiség, ami-

re a zsidók siettek meg az orosz Szovjetunióba? Mikor és hol nyitott a fennmaradt keresztény morál a zsebbébe, amikor Ukrajnában százezreket gyilkoltak le a pogromok, amikor Lengyelországban vagy magyar földön ölték, vagy világgá kergették a hontalant? A két földön lezajlik a keresztény világ, ahánykor a zsidó jaj áthörög a rohanó sártekén.

Am adjanak az amerikai zsidók, ha a zsidók kér kenyert és patikát, adjanak, ha az ausztriai inség könyörög, adjanak az itteni gazdag zsidók is: minden kinyitott keznek adni kell, mert a keznek nincs nacionalója. De ne forduljanak el, ne zárják el a szívüket, ne legyenek fáradtak, ha az áldozott testvér reszketteti előttük a tenyerét. És ez most nem is könyöradományt kér, — a könyöradomány csak pillanatokra csillapítja az inséget, pillanatokra az adakozó szívet. A hontalan nagy kér: hazát és életet. Gyönyörű dolog, amikor máni ezt a segítséget: évekre való nyugalmat és harmóniát ad a segítőknek, még nagyobb megnyugvást és harmóniát a segítettnek. Országról van szó, az idő megállításáról, a szenvedő nép hazatéréről. Nem tudjuk elhinni, hogy a gazdag zsidók, akár Amerikában élnek, akár Európában, akár itt Romániában, ha meghallgatták a nagy embercsalád távoli panaszait, meg ne hallgassák szűkebb családjuk hangosabb kiáltását. Akik büszkek vagyunk minden emberbaráti mozdulatukra, bizakodva várjuk a hatalmas megmozdulást, amelynek nyomán hamar életre támad az ősi Palesztina. A föld ottan kétszeresen áld minden zsidó szívet, amely testvéreinek szabadulására reá-hullatta a jóság ezüstharmát, a bőség aranycsőjét.

Felborult az egyezés Bratianu és Maniu között

Maniu a liberális párt erdélyi szervezetének feloszlását követeli — A parasztpárt a kormánnyal tart — Megszilárdult Averescuék helyzete

— Az Új Kelet tudósítói —

A kormányválság, amely még néhány nappal ezelőtt a legsúlyosabbnak látszott, tegnapra meggyengült. Az ellenzék egysége nem jött létre, a liberálisok nem tudtak megegyezni a parasztpárttal, a parasztpárt Averescu mellett foglalt állást: a különféle felfogású pártokat a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudták összekovácsolni.

Lehangoltság a liberálisoknál

Mint az „Adeverul” írja: liberális körökben a Maniuval folytatott tárgyalások felfüggesztése igen mély benyomást kellett. A liberális párt egyik vezető tagja kijelentette, hogy az egyesülés pártjaival való együttműködés kevésbé valószínű, mert Maniu első feltétele, hogy a liberális-párt oszlassa fel erdélyi szervezetét. Maniu kitart eme követelése mellett és ez okozta azt, hogy a Bratianuval folytatott tárgyalások megakadtak. Maniu kijelentette, hogy új választások esetén egyetlenegy liberális jelöltet sem hajlandó felvenni a maga listájában.

A kormánypárt tárgyalása a parasztpárttal

A kormánypárt az ellenzék soraiban beállott bomlás legelső pillanataiban is megpróbálta, hogy hasznot húzzon. Mihelyt a megegyezés lehetetlenségének első jelei mutatkozni kezdtek, a kormánypárt tárgyalásba fogott a parasztpárttal. A parasztpárt egy része hajlandó is a kormányt támogatni, ezek élén Stere áll és csak a párt egy töredéke ellenzi a megegyezést. A „Viitorul” szerint Argetoianu belügyminiszter hajlandó a megegyezés érdekében lemondani.

A kormány helyzete

Kormánypárti körökben a kormány hely

Albániai mozgósít Jugoszlávia ellen

Belgrad, szept. 27. (Damian.) Valonai jelentés szerint Boiu környékén az albán és jugoszláv csapatok között véres összecsapások voltak. Belgradban is hivatalosan megerősítik, hogy Albánia elrendelte az általános mozgósítást. A mozgósítás Jugoszlávia ellen irányul, Albánia három oldalról akarja megtámadni Szerbiát. A felhivatalos „Tribuna” színtén

közli, hogy a határon az albánok nagy csapatokat koncentrálnak. Jugoszlávia egyelőre nem rendelte el a mozgósítást, mert be akarja várni a nagykövetség tanácsa beleegyezését. A „Temps” szerint lord Robert Cecil az angol külügyi bizottság elé az albán kérdésben két javaslatot terjesztett. Az első javaslat szerint az angol külügyi bizottság elismeri Albánia teljes függetlenségét, a második javaslat módot keres a szerb-albán határ végleges megállapítására.

zetét különben is teljesen szilárdnak tartják. A többség kitart a kormány mellett és ennek dokumentálására a miniszterelnök kész a parlamentet előbb is összehívni, mint tervezte volt. Ha a király ehhez hozzájárul, az azt fogja jelenteni, hogy a kormány továbbra is bírja a korona bizalmát. Ami a további fejleményeket illeti, a miniszterelnök jassai beszéde mutat rá a kormány magatartására.

Averescu miniszterelnök, Valeanu, Popovici és Cudalbu miniszterek pénteken este a bukovinai Gurahomoran négyülést tartanak. Popovici bukovinai miniszter már el is uazott Cernovicba, hogy az előkészületeket megtegye.

Utolsó erőfeszítés

A liberális-párt eközben elkezdett erőfeszítéseket tesz terveinek keresztülvitelére. A sajtópropaganda az eddiginél is erősebb, a különféle lapok fajt accompli elé akarják állítani az országot: minisztereket leveleznek ki, programot adnak, az egész új kormányzati rendszert felépítik.

A „Viitorul” ma az új pénzügyminiszter pénzügyi programját állapítja meg, amelynek célja csak a költségvetés egyensúlyának helyreállítása lehet. Különösen az adókövetés és adóbehajtás rendszerét kell egyszerűsíteni és a költségeket a legkisebbre redukálni, mert csak így gazdaságos az államra nézve.

A liberális lapok azt a hírt terjesztik, hogy Take Jonescu és Averescu között ellentét támadt és a külügyminiszter hazatérte után lemond, ha Averescu nem hozza létre a kooperációt a demokratikus elemekkel, különösen a parasztpárttal. A liberálisok híreszteléseit kormánypárti körökben jámbor óhajításoknak deklarálják.

Schemarjahu Lewin Prágában

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, szept. 25. A prágai cionista csoport felkérésére Schemarjahu Lewin, a ragyogó cionista szónok előadást tartott a Heintereben. Előadásainak címe „XII. cionista kongresszus problémái” volt. Többek között ezeket mondotta:

— A kizsákmányolt kongresszus mindenekelőtt törvényes állapotokat teremtett a cionista szervezetben. Megmutatta, hogy Weizmannnak és Szokolovnak joguk volt és joguk van a zsidó nép nevében beszélni. A kongresszus tisztázta a diaszpóra-munka kérdését is. Nem lehet a zsidó népnek mondani: a ti mostani bajaitokat majd elintézi a Joint, most már gondoskodjunk a Messiásról. Aki nem él együtt a néppel és nem osztja gondjait, azt nem követi a nép.

— A Keren Hajjeszód a cionista munka legerősebb oszlopa lett. A nemzeti vagyont nem lehet csapán adományokra felépíteni, maradandó beruházásokat is magába kell foglalnia. A szerb nép egyedei között talán senki sincs, akinek milliárdokat hitelezni, de a szerb nép egyetemének gondolkodás nélkül adnak akármilyen hatalmas kölcsönt. A szerb népnek vannak nemzetgazdasági értékei, amelyek egyrészt biztos garanciát nyújtanak, másrészt a nemzet életakarát fejlesztik ki. Nálunk nincs így, de ilyennek kell lennie a Keren Hajjeszód által. Egyelőre a mi helyzetünk éppen a fordítottja más népekének: ezer és ezer zsidó egyed van, akiknek bármelyik bank százmilliókat hitelezne, de a zsidó népnek még mindig „snorrolnia” kell.

— Mozgósítanunk kell szellemi vezéreinket. Nekik kell felbresztaniük a népet. Szokolov szavai mellett a legerősebb hatást Bialik kijelentései tették a kongresszuson. Ezeket a szavakat jól vessük szívünkbe, körülbélül négy évvel ezelőtt — mondotta Bialik — még az orosz forradalom előtt, amikor az orosz zsidóság még kitűnő anyagi viszonyok közt élt, mindenként az a remény élt, hogy a háború után átment a vagyonát Palesztinába. És amikor éppen abban az időben nyilvánosságra jutott a Balfour-deklaráció, az egész orosz zsidóságot kimondhatatlan boldogság fogta el, a régenvárt csoda eljövételét érezték. Most már látjuk, mi lett ezekből a reménységekből. Bár megfontolná

végre a zsidó nép, hogy idegen országban nekünk reménységeink nem lehetnek. Egy pillanat alatt elcsúszhat minden, nemcsak a könyvtárral, hanem a pénz, de véréjével szerzett his vagyont. Gondolják jól meg ezt, hozzáát oda vagyont, ahol az örök időkre a zsidó népe marad. Ezt mondta Bialik. És más szavakkal ezt így formulázzam: Palesztina drága. De pillanatra se feledjük, hogy a gálat még drágább. Mert a gálat nemcsak pénz, de vért is követel.

Az előadásnak különös jelentőséget adott, hogy Bialik, a nagy héber költő is végighallgatta. Dr. O. E.

A kénkedési per vádlottjainak második kihallgatása

Páter Szerafin és Harsányi vallomása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Egynapos szünet után a kénkedési per tárgyalását szünet nélkül folytatták. Popescu ezredes 9 óra körül nyitotta meg a tárgyalást, amely Szabó Szerafin kihallgatásával kezdődött. Páter Szerafin előadja ugyanazt, amit első kihallgatása alkalmával mondott, Harnig többször jött nála, de neki semmilyen határozati írást nem adott.

Utána Soltesz Lászlót és Szűcs Jánost hallgatták ki, akik szintén megismétlik első vallomásaikat. Székely Endre elmondja, hogy Budapestről azzal a megbízatással jött Erdélybe, hogy itt a magyar hírszerzőkkel lépjen érintkezésbe, Harniggal Bécsben találkozott, megmondta neki, hogy a román szolgálatában áll, de azt is, hogy ő — Székely — tulajdonképpen Magyarországnak kénkedik.

Az elnök ezután az olasz vendégek tiszteletére rendezett ünnepségekre való tekintettel a tárgyalást délelőtt 11 óra körül délután négy órára halasztja el.

A délutáni tárgyaláson Harsányi István református lelkész kihallgatását folytatták.

Utána Költő Gábor dr. hallgatták ki. Kihallgatás közben Fehérvári indulatosan fölkel és kijelentette:

— Engem itt állandóan meghazudtolnak, mert önként jelentkeztem és elmondtam mindent, amit tudok a Horthy-féle kémiszervezetről. Kérem, tessék engem meghipnotizálni, vajon ebben az állapotban nem fogom-e ugyanazokat mondani.

Költő elmondta, hogy fölkeresték ugyan emberek mindenféle adatokért, de ő soha sem hederített rájuk.

Utána Ugrai ezredes kihallgatása következett; az elnök ezután holnapra napolta el a tárgyalást.

Megalakult a zsidó Szülők Egyesülete

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Tarbat Országos Zsidó Iskola Egyesület kolozsvári középiskoláiba járó tanulóinak szülei megalakították a „Szülők Egyesületét” azzal a céllal, hogy az intézetek tanári karával karöltve az iskolai és házi nevelést és a tanítást minden lehető módon előbbrevigye és az élet számára eredményesebbé tegye. Céljának elérésére szülői értekezleteket rendez tanácskozás céljából, szüneti gyermektelepeket, vándorúti kirándulásokat szervez, általában lehetővé teszi a tanulók testi, szellemi és erkölcsi megedzését, előadásokat, hangversenyeket rendez az iskolához tartozó egyéb intézmények javára, pályaválasztási tanácsadót állít föl az intézetből kikerülő növendékek részére, előadásokat szervez az iskolát végzett tanulók további irányítására, gondoskodik szegény tanulók segélyezéséről és végül mindezen ténykedésén keresztül hathatósan szolgálatába áll a hagyományos zsidó vallás-erkölcsi nevelésnek.

Az alakuló közgyűlés azonnal tettekké akarta munkáját megkezdni, ezért utasította a megválasztott intéző bizottságot, hogy az aut. ort. izr. hitközségtől a középiskolák részére kérje el az újonnan épített, de még be nem fejezett Edtvös utcai iskolareszt. Ezzel lehetővé válna, hogy még ebben a tanévben a legszigorúbb igényeket is kielégítő Talmud Tóra iskola állítsassék fel a tanulók részére.

Megválasztották az intéző bizottság tagjait: elnökök: dr. Blumenfeld Sándor, alelnökök: Grünfeld Mayer, Guttman Péterné, pénztárosok: Wertkeimer Izidor, Rimóczi Jakab, számvizsgálók: Rosenberger Lázár, Spéter Mózes. Tagok: Fränkel Emannel, Szarvas Jakab, Lázár Izák, Zelig Samu, Róssa Ignác, Zádor Benő, Nussbaum Mihály, Naftali Simon, Grünwald Jakab, Boskovits Dézso, Spitzer Mór, Kertész Márton, Kaszner Izák, Feuerstein Béni, Neumann Mór, a fiúiskola részéről: Rosenfeld Armin, Seelenfreund Sándor, Weinstein Samu, Friedmann Mór, Buxbaum Benő, Léb Hermann, Rosenberg Ferenc, Wald Menyhért, Rosenfeld József, Janovitz Géza, Mezői Géza, Friedmann Hermann, Eckstein Hermann, Bergfeld Izákhé a lányiskola részéről.

Tél és nyár

Ita: Morris Rosenfeld.

Nem hirtelen lepnek meg bennünket a fehér hópelyhek és nem hirtelen jön a fehér halotti köntös...

A télnek és a sárnak megvannak a maga előkészületei.

Már-már gondolja az ember, leesik a hó és csalódik, már-már utolsót lélegzünk, gondoljuk gyakran és mégis éjtelmesen maradunk.

A tél és a halál időt enged magának, ők el nem érsnek, eljönnek, el kell jönniük és csak nagyritkán váratlanul.

Az első hideg, vad ózai szél követe a jég szakának, hirdeti, hogy jön és az öregség első köhajtése tudunkra adja, hogy közelodik a Vég, már utban van.

A legborzalmasabb sokszor nem is olyan borzasztó, mint ahogy az ember képzelet, egész nyugodtan, csendesen jön, szinte észrevétel nélkül. Csak a csunya érzés az, ami iktató és borzalmas.

A tél olykor bejelentés nélkül kopog be hozzánk.

A halál ritkán intés nélkül lép meg bennünket.

Az ember felkel álmából és az utcát behavazva találja.

Lefekszik egy szép operai előadás után és nem kel föl többé.

Hja, gyakran biz' váratlanul jön, meglepetésszerűen, nem tudunk semmiről, nem is sejtjük, fájdalmat sem érzünk és egy hajszálynit sem borzasztó.

Tél és halál...

Csak a tél előestéje az, ami behatol cson-

tunkba és megutáltatja velünk az életet, a hamis sejtélem, a képzelődés, a rémos fantázia a kegyetlen télről, ami rémítő félelemmel didereggett meg bennünket. Maga a tél nem is olyan rettenetes, főleg, ha az ember jól neki van készülve... Ha el vagyunk látva a szükséges kényelemmel, akkor meg pláne egész új élet kezdődik szánunkra...

Az lenne borzasztó, az lenne rettenetes, ha a hájas rózsára, a zöld fűre és a szagos levélre hirtelen fekete hó hullana, ha a világ elsötétülne, ha a nap nem sütne, ha a kopár, letarolt mezőről kellemetlen illat szállna. Ha az emberek szívéből kivessze a szerelem és az élniakarás, ha az asszonyok elvesztenék varázukat, ha a zene gyönyörű hangjai belefagyának a hangszerekbe, a művész nem tudna kicsalni hangot a muzsika hurjaiból és az énekesnek torkába dermedne a dal. Ha az író nem tudna álmodozni, a festő nem találna színeket, a zeneköltő hangokat és elfeledné az akkordok isteni művészetének egyesítését, a hangáryalatok összekapcsolását. Ha a gyermekek nem mosolyognának, ha a táncosnő lábai elszibbadnának, ha a bor megkeserednék a pohárban, — az tél volna, elmulás, akkor borzalom volna megmaradni, rémséges a szemét nyitva tartani és bűnhődés léleken. Akkor teher volna az élet, súlyos, nehéz teher, melyet lehetetlen roskadozás nélkül elcipelni, akkor helyén volna a téltől való félelem.

De szerencsére nem így van a valóságban. A hó fehér mint százi nyoszolya. Az erős fagy és a tiszta friss levegő elűzi a kellemetlen illatokat.

Az asszonyok még rózsásabbak, ha a téli szél körülölelgetja arcukat.

A zene elevenebb, telfrisül, felújul, a színház szent évadja megérkezik.

A poeta a fehér hópelyhekről álmodozik, melyek a légben kergetőznek, mint megannyi fehér pillangó, mint fiatal, most született lelkek, melyek csak az iméut kerültek ki Isten trónusa alól...

A zeneköltő meleg szobájában ül, belebámul a kandalló piros tűzebe, figyeli a lángnyelveket, hallgatja a fa ropogását, a parázs csattogását, felfogja misztikus hangjukat és nyomokban csodás melódikák támadnak lelkében.

A muzsika elbűvölően szól, a gyermekek mosolyognak, az ecsetek alkotnak, a táncosnők táncot lejtnek, a bor izlet és oly jól esik a meleg szoba!...

Mit kell hát félni a téltől? Azelőtt a tóban fürdöttünk, most pedig repültünk rajta...

A gyönyör is megvan és a vízbejutás veszélye sem hiányzik...

Az erdő pusztá és csöndes, a madarak elköltöztek, de kétszeresen pótál bennünket az a vigas, hogy tavasszal visszatérnek.

Ha állandóan dalolnának, fűtőülne, csipognának, télen, nyáron, szünet nélkül, tel sem tudnánk fogni, hogy milyen jó is az, ha közöttünk vannak, hogy milyen kiváltságot élvezünk, amikor hallgathatjuk gyönyörű énekeiket.

A nyár kivérkőztet bennünket önmagunkból. A nti éretek, szellemünk, lelkünk egybevegül a fűszeres mezők illatával, tekintünk távoli horizontokba mélyed, fűlünk a madarak dalát szívja magába. Nem vagyunk többé egyedül, a magunk, egy része vagyunk a nagy, hatalmas természetnek.

Kereskedők attakja a kormány ellen

Négyszerannyi adót szed, mint amennyi a kiadás — Be akarnak vonulni a parlamentbe — A Sfatul Negustoresc országos kongresszusa

— Az Uj Kelet kiadott tudósítójától —

Bukarest, szept. 26. A Sfatul Negustoresc országos kereskedők szervezetének Strada Paris I. szám alatt levő tanácstermében vasárnap reggel százhuszonhat kereskedő gyűjt össze. Az ország legkülönbözőbb részeiből jöttek, hogy ismételtén és ezúttal a leghatározottabban kifejezést adjanak követelésüknek, hogy Romániában végre új szabad kereskedelem legyen. Azok is, akik eddig a mérsékeltbb irányzatot képviselték, a kongresszuson ösztönösen tarták fel sérelmüket és egyszerű, átértelmezett szavakkal igyekeztek javaslataikban és indítványaikban a felettes hatóságoktól bajkár orvoslását kérni.

Az előki székben Bukarest legtekintélyesebb kereskedője, az ősz Sigmund Prager ül. Nyugodt temperamentumu ember, aki a kongresszust, legerősebb zökkenőinél is, avatott kézzel vezeti vissza a higgadt meggondoltság vagányára. Mellette Dumitrescu E. Mirea volt szenátor, a szervezet elnöke foglal helyet. Az irányításban ő is élénk részt vesz, a hevesebb felszólalókat a esendeshangu Prager helyett ő inni le és a vitatkozást-kaak ő szab határt.

A kongresszuson a decentralizáció eszméje dominál.

A vidéki kereskedők izoláltságukban, elhagyottan érzik magukat és a bukaresti központban nem látják megfelelő védelmezőjüket. A kongresszus ennek a kérdésnek a megvitatásával indul. A hozzászólások egyforma tenorban történnek: a vidéki hivatalok közönyössége, hozzá nem értése, sőt rosszsindulata, helyenként ennél is több: despotizmus. Az államigazgatás bizottságok főnökei, a pénzügyigazgatók, az államháztartás funkcionáriusai, láthatóság ezek az emberek azok, akikről a kereskedők félnek, velük szemben kérnek védelmet és biztosítékot. A határozathozatal nem nehéz. A legkülönbözőbb felelősök és pozíciója emberek is a föltettlen decentralizációban konkludálnak. A javaslat pillanatok alatt elkészül, előterjesztik, elhagyják. Négy nagy központ fogja megoltalmazni a kereskedők érdekeit: Órománia számára Bukarest, Erdélynek és Bánátnek

Télen azonban csak a magunké vagyunk. Belepillanthatunk a saját lelkünkbe. Fülünk a fűt saját érzelmeink zenejét hallgathatja. szivünk énekeiben gyönyörködhetünk és jobban megértjük melóidait...

Nyáron az ember a természetet látja, télen igyekszik azt utánozni; igen, télen a Teremtőt imatálja. Nyáron látja a mezőt, a rétet, a zöldelő fakat, a kék tavakat, a mohos sziklákat és télen utánozza azokat képeken és a színpadon.

Még a madarak csipogását és a pásztor furulyájának hangját is hámen visszadja.

Nem, maga a tél nem is olyan féltelmes, mint az ő követői, heroldjai, fatúrjai, akik hirdetik a borzasztó újtságot, hogy jön, hogy már utban is van.

Csak az őszi szelek, az őszi esők, a ködös őszi délutánok kellemetlenek.

Es ki tudja, talán a hatalom sem olyan borzasztó rossz, mint amilyennek elképzeljük. Csak a hatalom elbűbölése az, ami annyira megromogtat, csak a sötét hírnemzők ijesztenek bennünket.

Olvashatunk költésényeket a térről, amelyek épen olyan szépek, elevenek, gyönyörködhetők, akárcsak a tavasz poézisa.

Mi hát a különbség?

A tél épen olyan, mint a nyár. Mind-akettő megjön, csak váltakozva. Egyszer az egyik, aztán pedig a másik.

Tél előestéje... halál előestéje... szombat előestéje...

Csak a pöntök az, amely olyan borzasztó sietést, kapkodást, sürgést-forgást okoz, rettenetes féltelmet az elkészés miatt...

A szombat maga már a nyugalom napja...

Jiddisből: Löwenkopf Kálmán.

Kolozsvár, Bukovinának Csernovic és Kisenev Bessarabiának. A jelenlegi központ anyagi támogatást is telajánl. Az új központoknak rendelkezésére bocsátja a tartalékokat és ezáltal az egyes centrumokat minél előbb hatalmas intézményekké fejlesztik.

A nagyfontosságú határozat után a részlettrészek következnek. Ezek között is elsőrendű fontossága van az iparkamarák és Sfatul Negustoresc viszonyának. Dr. Pap Sándor, a kolozsvári Sfatul-fiók elnöke terjeszt elő ebben az ügyben javaslatot: mondja ki kongresszus, hogy a Sfatul Negustoresc tagjai domináló szerepet vigyenek a kamarákban és a bankokkal szemben legelső sorban a kiskereskedők és kisiparosok érdekeit védjék meg. Ugyancsak Pap Sándor szakiskolák felállítását ajánlja a regáthban. A kongresszus ehhez egyhangulag hozzájárul.

A decentralizációs kérdésen kívül a kongresszus legfontosabb része következik:

A kereskedők részvétele a parlament munkájában.

Az erről szóló határozati javaslatot Nicolai Niculescu, a Sfatul Negustoresc vezértitkára adja be. A javaslat minden pontja frenetikus tehezéssel találkozók. Felolvasása közben a kereskedők között egyhangulag alakul ki az a nézet, hogy a mai gazdasági válság és egyáltalában, egy bármikor előforduló krízis egyetlen biztos és megdönthetetlen számló és preventív eszköze ez a javaslat. Niculescu vezértitkár nem mond kevesebbet, minthogy Románia összes kereskedői számuk arányban, képviselőket küldjenek a parlamentbe. Minden olyan ügyben, amely kereskedelemről, iparról és az ezzel összefüggő kérdésekről szól, a kereskedő-képviselőknek domináló szavazatuk legyen, a kivülkálló képviselők által benyújtott gazdasági javaslatok megtárgyalásához pedig főleg ezeket a kereskedő-képviselőket hívják meg az egyes szakbizottságokba.

Niculescu vezértitkár hosszas kommentárba kezd, de erre, ugyilatszük nincsen szükség. Minden kereskedőért beszélt Niculescu. Azt mondta el, amit a falusi szatócs és a fővárosi nagykereskedő egyaránt érez, a dolgok elevenére tapintott. A javaslatot azzal a megbizással fogadják el, hogy a Sfatul Negustoresc, mint törvénnyel létesített intézmény, annak korszakvitelét minél előbb igyekezzen elérni, egyben már előre elvként kimondják, hogy

a Sfatul Negustoresc csak olyan kormányt támogathat, amely az ipar és a kereskedelem jogos érdekeinek kielégítését kötelezőleg garantálja.

A képviselői javaslat letárgyalása után Prager elnök szünetet rendel el. A kereskedők az elősarnokokba vonulnak. Niculescu jelentős javaslata még élénken foglalkoztatja őket, de pár pillanat alatt a kongresszus összes résztvevőinek figyelmé a tárgysorozat következő pontjára terelődik. Ez, fontosságban, nem marad az előző mögött. Dumitrescu E. Mirea, volt szenátor, a Sfatul Negustoresc elnöke az új adóról fog beszélni. Az elősarnokokban magára emelkedik a kereskedők hangja. Itt-ott csoportok alakulnak, látszik: az adók azok, amelyek a kereskedőket jelenleg legjobban érdeklítik. A vezetőségi tagok előre informálják a kereskedőket: az "expoze nem lesz szűz. Mirea, alig néhány nappal ezelőtt, beszélt Averescuval, aki rendkívül érdekes és jellemző kijelentéseket tett neki. A hívtetésig tetőpontjára hág. A kereskedők még a szünet letele előtt bevonnak az ülésterembe és sietve elfoglalják helyeiket. A beszédre felálló Mireát társalmatlan éljenzéssel fogadják.

Dumitrescu E. Mirea így kezdi: Egészen röviden akarom az urakkal ismertetni az új adók behozatala által előállított viszonyokat. Két szempontra utalok: a szükségletre és a szükséglet kielégítésére. Az államnak pénz kell. Az

állam az ország lakosságától kér pénzt. Ez rendjén van.

A hiba, amely egyúttal az egész adórendszernek hibája és büne az, hogy az állam sokkal több pénzt kér tőlünk, mint a mennyire szüksége van.

Mielőtt felléptem erre az emelvényre, kiszámítottam, hogy az állam épen négyszerannyi összeget vesz be adóban, mint amennyi kiadás előirányozva van. Egyedül az egyszázalékos forgalmi adó fedezi majdnem az egész államháztartás szükségletét. Tudni kell, hogy ez az egyszázalék a közről kére történő kereskedelemnél öt-tíz-tizenöt százalékot is kitesz. Fel-tétlenül elegendő tehát arra, hogy az állam vele megelégedjék és újabb, indokolatlan adókkal ne tegye lehetetlenné polgárainak a helyzetét. Ez a szűz megállapítás. Most következnek a rekrimináció. Annak a polgárságnak, amelyik a pénzt odaadja az államnak, jogában van, hogy megtudja, azt a pénzt mire fordítják. Elszámolást kérünk! Statisztikát! Bűzsei! Hol van az a sok milliárd, amely a kiadások fedezése után megmarad? Erre adjanak nekünk választ! Averescu miniszterelnök, akit egy küldöttség élén az adók ügyében nemrég felkerestünk, az válaszolta ugyanerre a kérdésre, hogy ez mindig így volt.

— Így állunk uraim! Tarthatatlan ez a mai állapot. Fel kell világosítanunk a parlamentet, amely Titulescu adójavaslatát minden előzetes tárgyalás nélkül elfogadta, hogy miről is van itt szó tulajdonképpen, mi történik itt és különösen

mi történik azzal a rengeteg pénzzel, amit szegény és gazdag embertől egyaránt az állam bevételez.

Javasolom, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel igyekezzünk választ kapni erre a kérdésre, hogy az igazságot megtudjuk.

A kongresszus percekig tapsolja az alelnököt. Azok a kérdések, amelyek még napirenden vannak, az adóügy sulya alatt eliminálódnak. Dobrescu szenátor a szabadkereskedelem korszakolásáról tart lendületes beszédet. A krízis megoldásának egyetlen lehetőségét a fokozottabb exportálásban látja. Rámutat a kivitel valutajavító hatására enélkül, a még várható rosszabbodásra. Megemlíti, hogy egy bank, amelynek kétszázmillió lei aleptőkéje és megfelelő tartalékai vannak, egész vagyonát rá kell hogy áldozza, ha a jóvalutájú államokban levő adósságait ki akarná fizetni.

A kereskedők állást foglalnak a szabadkereskedelem érdekében, kimondják, hogy

mindannyiuk, saját hatáskörében is, a szabadkereskedelem aktív harcossává szorgódnak

és mindent megtesznek, hogy az akuttá vált krízist mielőbb és minél sikeresebben szanálják.

A kongresszus befejezéséül központi tanácsot alakítottak, amelyek elnöke Sigmund Prager lett.

A kereskedők a kongresszus tartama alatt a Sfatul Negustoresc vendégei voltak. A két este, a szervezetnek a Passage Immobiliáriban levő társalgó helyiségében gyűltek össze, ahol mindegyik alkalommal rendkívül élénk és komoly eszmecsere folyt a különböző aktuális gazdasági kérdésekről. A kongresszus tagjai hétfőn utaztak el a fővárosból. B. A.

— Elmarad Oroszország segítése. Genf-ből jelentik: A népszövetségnek az orosz segélykérdés ügyében kiküldött albizottsága tudvalevőleg ériutkezésbe lépett az egyes kormányokkal. Az albizottság majdnem valamennyi kormánytól azt a választ kapta, hogy nem állnak megfelelő eszközök rendelkezésükre és ezért az akciót nem támogatják. Az orosz segélybizottság tegnapi ülésén az angol delegátus bemutatta kormányának átiratát, mely szerint az angol kormány megtagad minden további segélyt, mivel az oroszok az eddig küldött pénzt nem élelmiszerbevásárlásra, hanem propagandára fordították.

Magyarország ragaszkodik Sopronhoz

Benes és Bánffy brünni találkozója — Ausztria az antantra bizza a döntést

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, szeptember 28. Benes, az új cseh miniszterelnök és Bánffy magyar külügyminiszter Brünnben össetalálkoztak. A találkozásról kiadott jelentések és nyilatkozatok arra mutatnak, hogy a békés megegyezős utjai nincsenek elzárva. Ehhez nagyban hozzájárul Benes magatartása, aki nemcsak közvetítette a magyar javaslatokat, hanem a maga részéről támogatta is. A találkozó a tartományi igazgatóság épületében folyt le.

Bánffy ismertette a magyar ajánlatot, amely abban foglalható össze,

hogy Magyarország határák-talanul átadja Nyugatmagyarországot, ha Sopront és nyolc kis községet megkaphat.

Ennek ellenében gazdasági téren adna megfelelő koncessziókat Ausztriának. Kijelentette még Bánffy, hogy a magyar kormány csakis abban az esetben tudja a felkelők lefegyverzését vállalni, ha Sopront megkapják.

Ellenkező esetben tehetetlen a felkelőkkel szemben

és nem garantálhatja a trianoni szerződés végrehajtását.

A magyar külügyminiszter egyben köszönetet fejezte ki Benesnek, hogy a találkozást lehetővé tette. Benes válaszában kijelentette, hogy nemcsak a két rivális állam között tartja a közvetítést kötelességének, hanem hajlandó Párisban is közrehatni, hogy a létrejött megállapodásokat a nagyhatalmak is ratifikálják. Benes kijelentette még, hogy Csehszagtól távol áll minden háborús szándék és csak a trianoni békeszerződés respektálását követeli.

Bánffy rámutatott a magyar kormány belső nehézségeire és kijelentette, a konfliktus megfelelő elintézése esetén hajlandó Csehszlovákiával a tárgyalásokat azonnal folytatni és

tisztázni Magyarország viszonyát többi szomszédjával is. Ha a megegyezős békésen nem sikerülne, akkor Magyarország beláthatatlan bonyodalmak előtt áll.

A brünni találkozásról még nem adtak hivatalos jelentést. Illetékes helyen meg vannak győződve, hogy

a tárgyalások nem végső-hetnek Ausztria jogaimak megnyirbálásával.

Ebbe Ausztria egyébként sem egyeznek bele.

Az „8 Uhr Abendblatt” szerint Bánffy és Benes között megállapodás nem történt. Osztrák körök különben pesszimizmussal nézik az egész akciót, mert nem hiszik, hogy a magyar kormány képes lesz Nyugatmagyarországot kelso beavatkozás nélkül kiűriteni. Attól tartanak, hogy ezek a tárgyalások csak elhúzzák a kérdés megoldását.

A magyar kormány különben tegnap elküldte a választ az antant nyolcnapos ultimátumára, amely október 2-ig rendelte el Nyugatmagyarországot teljes kiűrését. Válaszában a magyar kormány kijelenti, hogy megvan a jószándék benne a szerződéses kötelezettségek teljesítésére, de,

rajta kívülálló erők akadályozzák a teljesítésben.

A magyar kormány nem hiszi, hogy elég hatalommal rendelkeznek a felkelők leverésére. Ugy tudják, hogy a magyar kormány le fog mondani és gróf Ráday vagy báró Perényi fog kormányt alakítani még pedig olyan férfiakból, akiknek elég tekintélyük van a felkelők előtt is.

A bécsi lapok általában nagyon tartózkodóan viselkednek a magyar ajánlattal szemben és kijelentik, hogy az osztrák kormány a főtanácsra bizza a trianoni békeszerződés érvényesítését.

Olasz vendégek Kolozsváron

Orlando volt miniszterelnök is köztük van — Leleplezték a latinizmus szobrát

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A peronon ember hátán ember. Magyarországi katonák, virágosbrosnók, államtitkárok, papok, az egyetem és a város képviselői, iskolák, cserkészek, utasok és érdeklődők és ismét katonák. Lelkes sürgés-forgás. A pályaudvar felett két repülő kering. Rengeteg zászló a zöld ágak között.

Fogadás az állomáson

Délelőtt tíz órakor futott be az állomásra az olasz egyetemi hallgatók és tanárok, azonkívül azoknak az olasz ipari és kereskedelmi előkelőségeknek külön vonata, akik az olasz-román ipari és kereskedelmi egyezmény megkötése céljából látogatják végig Romániát. A vendégeket az állomáson a prefektus, a polgármester és rendőrség, azonkívül a katonaság és a görög-keleti egyházak képviselői fogadták.

Mikor berobog a hatalmas expresszvonat, dörgő eljenzés és hurrá. A két katonaszemle az olasz himnusz játsza és a két lokomotív megáll. A közönség a vonathoz tördül. Elsőnek Orlando volt miniszterelnök jelenik meg az egyik szalonkocsi ajtajában.

Dr. Pop Julián polgármester üdvözölte először a vendégeket. Örömeinek adott kifejezést, hogy a latinizmus hazájából érkezett testvéreket köszönheti. Florescu tábornok a hadsereg üdvözlését adta át, majd Ciortea a román iskolák nevében, Davanu eszperes pedig az egyház részéről köszöntötte az olaszokat. Artoli professzor, Róma delegátusa meghatótan köszöntötte meg a meleg fogadtatást, kifejezést adva mindnyájuk örömeinek, hogy Kolozsvár városát megláthatják.

A bevonulás

Vég nélküli kocsi és automobilsorban történik a bevonulás. A pályaudvar előtt rengeteg nép. A román és olasz zászlókkal fellobogó-

zott főtéren egész emberáradat várta az olasz vendégeket. Tanácsosai államtitkár autóját, amely Orlandót hozta, virágosóval díszítették el, valamint az utána, érkezőket is. A vendégek egymásután helyezkedtek el az olasz lobogóval behurkolt szobor körül.

A szoborleplezés

Pontban tíz órakor megkezdődött a szobor leplezése. A szobor talapzatánál Artoli tanár, Róma város kiküldöttje beszédet tartott, amelyben visszailleszt a leplezendő szobornak történelmi jelentőségére, a farkasra, amely mindig a pásztorkok ellensége volt, de a sors kegyes rendelkezése folytán éppen a farkas küldött ki arra, hogy táplálja azt a két kis gyermeket, akik később megalapítói lettek Rómának. E város képviselőiben elhozta ezt a szobrot. Kívánja, hogy ez a szobor, amely ma még csak mint szimbólum áll itt, Erdély fővárosának főtéren, valóra váltsa mindazt a reménységet, amelyet az olasz nép a román testvérnemzettel szemben táplál.

Ezután lehullott a lepel a szoborról, mely a mondabeli anyafarkast ábrázolja a tőgyét szopó két kicsiny gyermekkel. Az olasz kereskedelmi kamarának a delegációban résztvevő küldöttje intezett ezután beszédet az egybegyűltökhöz.

Ezután a torinói egyetem kiküldöttje tartott beszédet. Hangsúlyozta a latin egység fontosságát és az olasz egyetemi hallgatók testvérbáráti üdvözlését tolmácsolja azoknak az egyetemi testvéreknak, akiknek földjén oly kegyetlenül szántott végig a háború.

Pop Julián polgármester a város nevében átvette a szobrot, amelyre — mint mondta — úgy fognak vigyázni, mint a szomjú fényére. A polgármester olasz és román beszéde után Bogrea egyetemi tanár, Elena Bacalogh, az ismert román író, aki olasz nyelven írja műveit, Desmareanu egyetemi hallgató beszélt, végül az olaszországi román legionáriusok egyik képviselője szónokolt.

PIE PUE

(—) *Mi vagyunk a legjobb kundschaftok a népszövetségben* — mondotta kedélyeskedve és kicsit zsidóva Askenazy ur a lengyel delegátus, előzván arra a sok-sok panaszra, amely Lengyelország elnyomott népeinek, főképen a zsidóknak köréből jut el a nemzetközi színpadhoz: a népszövetséghez. Nagy forgalom, kevés haszon, tehetné még hozzá szellemesen a lengyel küldött, amelyből a nagy forgalom jutna Lengyelországra és a kevés haszon az üldözött kisebbségekre. A sok panasz azonban mégis kellemetlen, amiből persze nem az következik, hogy megszüntetik a paszanok okát, hanem megszüntetik a panaszok — nyilvánosságra hozatalát. Ezzel a struccpolitikával akarják kitrucolni azokat a naiv és szalmaszálba kapaszkodó szerencsétlen tömegeket, akik a népszövetséghez járdulnak fel panaszaikkal. Olajjal hangtalanítják ezental tehát a siránkokat és jajjokat, amelyek azonban égbekiáltó vádaskodások maradnak akkor is, ha a népszövetség című vattázó társaság beugraszolja előlük a fülét.

★ *A nép egyszerű gyermekei*, primitív parasztot petrencerudakkal vernék ki a székéről azt a vétkesen gondatlan társukat, aki égő pipával járna a csopelők között. Pedig nem is olyan valószínű, hogy a sárt kupakva pipából szikra pattanhat ki. De a józan paraszti ész azt diktálja, hogy jobb idejekorán félni, mint kárvalottan sópánkodni. Az országkormányzó bölcsesség, de sokszor marad mellyen a paraszti józan ész alatt. A társadalom szerűjén nem is égő pipával, de lobogó, gyújtogató fátylakkal járnak gonosz vagy meggondolatlan emberek, hántatlanul, — mert a megtört hatalom tétlenül kapaszkodik belé a paragrafusokba. Mi, zsidók, be szélheinek erről a legfőbbet. Európában, írott betű útján és parlamenti szónoklatokban zavartalanul folytatott és folyik a zsidóság ellen való lázítás — és hacsak nem meríti ki a „felekezet elleni izgatás” kritériumát — nincs hatalom, mely gátat emelne neki. De, ugyilátszik, Amerika ezen a téren is példát mutat az öreg Európának. Ford-ot, a híres multi-milliomos békeagítátor automobilkirályt, a zsidóság ellen elkövetett izgatás miatt, a köztársasági képviselője porbe fogta. Végre egy ország, ahol petrenceruddal verik ki azt, aki égőpipával jár a társadalom szerűjén.

★ *Semmi biztosak* vagyunk benne, hogy Ford ur hogyan fog védekezni a törvény előtt. Régi jól bevált európai módra. Felekezet vagy hitvallás ellen ő nem izgatott. Zsidó nemzet viszont nincs, — ami pedig minosen, az ellen nem lehet izgatni. Régi európai, recipé, melyet nagytudományú tudósok kotyvasztottak össze — és olyan nehéz volt rájuk cáfolni. Hiszen magából a zsidóságból kerültek ki legkiválóbb fegyvertársak. Ha voltak akik tagadták a külön zsidó népséget, külön zsidó népszíché, külön zsidó életmegtérítési formát és tartalmat, a legzavosabb tagadók éppen a zsidók voltak. Egy kis hír érkezett Palesztinából. Palesztinában megalapították a héber írók szervezetét és ebből az alkalomból, Jakob Fischmann, nagynevű héber költő az egyik héber napilapban szomorú képet festett a mai héber irodalomról. Többek között ezt írja: „Palesztinában, az utóbbi időben sajnálatosan csökkent a könyvek vásárlása és az irodalomnak leghűségesebb istápolói és rajongói is; a zsidó munkások egyelőre olyan kevesen vannak . . .” Céltudatoság nélkül, hiszen panaszoként volt mondva. . . az irodalom leghűségesebb istápolói a zsidó munkások . . .” Ugyilátszik mégis csak van különbség zsidó és nemzsidó népszíché között. A nép egyszerű gyermekei Olaszországban mandolinonak, Angolországban klubokat csinálnak, Spanyolországban bikaviadalokról beszélgetnek, Zsidóországban. . . az irodalom leghűségesebb istápolói és rajongói.”

Tóra előtt adományozatok a Tarbutra

Kedden ül össze a német birodalmi gyűlés

Átalakítják a birodalmi kormányt — Közgazdasági blokádnál — A görög-török háború

— Az Uj Kelet tudósításai —

Berlin, szeptember 27. A birodalmi kormány befejezte tárgyalásait a bajor kormányval. A tárgyalások eredményeképpen ideiglenes megegyezést kötöttek, amely jelentékeny előnyökhöz juttatja Bajorországot. Bajorországban az ostromállapotot október 15-én meg fogják szüntetni, hogy ezzel is dokumentálják, Bajorország a béke és a konszolidáció útjára lépett. A birodalmi kormány a megegyezés megkötése után kiáltványt intézett a német néphez, amelyben békes munkára és a reakció elleni küzdelemre szólítja fel azt.

Kedden össze fog ülni a birodalmi gyűlés.

Előzőleg Wirth kancellár tanácskozik a koalíciós pártok vezéreivel, akikkel megbeszéli az aktuális politikai eseményeket, a kormány jövő programját és azokat a változásokat, amelyek szükségesnek mutatkoznak a kormány átalakításánál. A német néppárt, amely a koalíció gerincét, nem zárkózik el a kormánynak a szocialistákkal való kiegyezésétől. A párt határozatot hozott, amelyben kimondja, hogy a kormány újalakításánál személyi és párt-szemponatoknak másodrendű szerepük legyen, az ország érdekében az a fontos, hogy olyan férfiak kerüljenek a birodalom élére, akik az állam ügyei intézéséhez értnek.

A népszövetség mai ülésén a közgazdasági blokádnál kérdésével foglalkoztak.

Sancora olasz delegátus javaslatot terjesztett elő, eszerint azokat az államokat, amelyek nem vetik alá magukat a népszövetség határozatának, a legszigorubb közgazdasági blokádnál kell helyezni. Banard francia delegátus az olasz javaslatot visszautasította. A tárgyalások ebben a kérdésben tovább folytatják. A washingtoni leszerelési konferenciára Portugáliát is meghívták, mert Portugáliának is érdekei vannak a távoli Keleten. Az ir-problémában lényegesebb esemény nem történt. Az ir parlament nem mond le Irország függetlenségének elvi álláspontjáról, viszont Lloyd George elvileg se hajlandó elismerni Irország különállását. Lloyd George

október 4-re hívta meg Invernesbe az ir delegátusokat.

Ha az irak erre a konferenciára elmennek, alávetik magukat Lloyd George álláspontjának. Erre azonban kevés kilátás van, mert Irországban már megindult az ellenségeskedés az irak és az angolok között.

A párisi „Temps” a görög-török háború esélyeivel foglalkozik. Azt írja, hogy a kisázsiai háborút csak úgy lehet befejezni, ha a sévresi béke revíziójához mindkét állam hozzájárul. Ez Görögországnak is érdeke, mert ezáltal megmenti a Venizelosz által szerzett területeket, viszont Törökország megmenekül a további háború nagy áldozataitól. A török csapatok helyzete az utóbbi harcokban lényegesen javul. Az Ivri-Hissar elfoglalása óta

a görög hadsereg képtelen komoly ellentámaszra.

Kemal két gyalogos és két lovas hadosztálya üldözi és bekerítéssel fenyegeti a görögöket.

Gyűlésesnek lakásbérlet.

Bukarestből jelentik: A lakásbérlet ligája tegnap este nagygyűlést tartott. Nyilatkozatot szerkesztettek, melyben rámutatnak arra, hogy a lakás-hivatalok nem tudják megakadályozni a ház-bérrel való spekulációt. Elhatározták, hogy október 2-án gyűlést tartanak a akkor memorandumban fordulnak a kormányhoz, hogy akadályozza meg a ház-bérrel való spekulációt.

Családi életetek bensőségét és melegét fokozták, ha gyermekeikét jövőjét megalapozó Tarbutnak adományozták ünnepségeiket alkalmával

HIREK

AZ UJ KELET TUDÓSÍTÁSAI:

Szerkesztőség	.. . . .	977
Hadifelhívás	.. . . .	844
Z. R. Sz.	.. . . .	558

Mesélek nektek

Romokban hevert már a templom és retentés csodát fullasztotta a szent várost. Az emberek ostorozással szívet ültek ücskös gerendékben, de még mozt is remélték. Az égre néztek, jelt vártak, amely vigasztalásukra legyen. És akkor nagy csoda történt. A füst, amely a templom fölött kordyogott, oszlopba sűrűsödött, leszállt a falakról és mintha eleven lélek mozgogna benne, megindult az országúton, amely Babiloniába vezetett. Az emberek sirva utána kintorogtak: A hazállanságba meniek.

Volt a száműzöttek között egy Elisa nevű zeleta, hajthatlan, kemény ember, akit nem tört meg a nép balsorsa. Gögös megvetéssel nézett le a gyászolókra és meg is dorgálta őket:

— Mit sirtok? hiszen a Törvény velünk van.

Amazok nem hagyták abba a javeszéklést és azt mondták:

— Az csak szentelt földön érvényes. Avagy áldozatsze- idegenben? És megbüntethető-e a törvényszegőket?

Elisa arca megzordonult.

— Meg — felelt dacosan, aztán lehajolt az utra és kemény kavicsokat szedezett el és az issákjába dobta őket.

Mikor látták, hogy az issákcja már megtelt és roskadozik a nagy teher alatt, megkérdezték, mi célra szedi a kavicsot.

Elisa így felelt:

— Amarább, ahol a székely magasságok lesüppednek, olyan országba érünk, amelynek földje porhanyós. Törvényszegőt, akit meg kell kövözni, büntetlenül hagyjunk-e? Puha röggel nem lehet a törvényt végrehozni, hát azért viszem magammal ezeket a kavicsokat.

Az emberek azt mondták róla, hogy a szenvedés megbolondította és szerfölött gajmálták.

Egyszer az történt, hogy sötét nagy erdőbe fordultak a hazátlanok. A hold nem világított és a csillagok nem ragyogtak. Fekete éjszaka hömpölygött a vándorok előtt és egy se tudta: hol nyílik meg valami szakadék a lába előtt.

Egyszerre csak vad jajgatás hasított bele az éjszakába.

Egy anya elvesztette gyermekét.

— Keresni kell a gyereket — mondták a vénék és a világítatlan csoportok megindultak, hogy megkeressék a gyereket, de csak ide-oda topogattak.

Ekkor, Elisa, a kemény és hajthatlan zeleta, gyantás ágat tört le egy fáról, meggyújtotta és az erőbe furódott hogy megkeresse az elvesztett.

Az emberek szíve megreszkett. Péntek este volt és Elisa megszege a törvényt egy anya miatt, aki a gyermeke után sirt.

Virradat felé visszajött a zeleta, karjai között egy fáradt gyermek aludt. Elisa szótlanul odacapta az anyjának, aztán komoran visszament. Másnap a vénék élé ment. Leemelte válláról a kavicsos issákot és így szólt:

— Megszegetem a szombatot, kövessetek meg, mert ez a törvény.

A vénék így feleltek:

— A hazán tul nem érvényes ez a törvény.

Elisa könyörgött, de mindhiába.

— A mi teljes áldozatunk ezután az irgalom lesz. Te irgalmas voltál. Teljes áldozat-hoz gyújtottad meg az oltár tüzeit, ezért nem jár halál.

Elisa meggyűlölte a törvényszegő népet és megvetette. Egy uton járt vele, de a lelke elszakadt tőle.

Sok töredelem után Babilonia vizeibe jutottak, meglepetéssel és megkezdtek a hazátlanok életét. Az irástudók tanították a népet és oltárát helyett a könyvet tisztelte ezután.

Elisa sokáig haragot tartott a vénekkel, de mikor hírét vette, hogy azok mire tanjával

a népet, ő is el-eljárógatott a tanházakba, de a szíve nem fordult meg és épen olyan kemény maradt, mint azelőtt.

Sok-sok év telt már el a szomorú száműzetésben és Elisa megöregedett. Mikor megérezte a végét, magához kérte a véneket és így szólt:

— Törvényt szegetem és halállal kellett volna lakolnom. De ti nem akartátok. Kérlek benneteket, nyugtassátok meg a lelkemet és igéretetek meg, hogy amit megtagadtatok tőlem életben, azt halálomban megadjátok. Itt vannak a kemény kavicsok, amiket az uton föl-szedeztettem. Kövessetek meg velük, mielőtt a siromat felhantoljátok.

Aztán meghalt és a vénék összeültek tanakodni, hogy mitévők legyenek. A haldokló akaratait tisztelni illik, csak olyat ne akarjon, ami isten ellen való.

Sok tanakodás után így szólt a legvénebb:

— Ha jól megfontolom, nagy büne volt ennek az Elisának. Az utolsó percig úgy élt, mintha még a hazájában élné. Idegen földet összehesztett a hazai földdel. Ugy legyen hát, ahogy meghagyta.

Elisát a sirba tették és mekkövezték a törvény szerint. A kemény kavicsok azonban, ahogy a halottra zuhantak, megporhanyósodtak és mint a puha rög, csak annyit koppintottak.

A vénék néztek a csodát és így szóltak:

— Mások is lesznek még ezután, akik Elisához hasonlóan idegen földet össze fognak tésztetni a hazai földdel. Hát az ő törvénye legyen az övék is. De követ ne dobjanak senkire, mert hátha nem volt olyan irgalmas, mint ez a kemény Elisa és az isten nem tessen csodát miatta.

Azért dobnak azóta a zsidók puha göröngyöket a nyitott sírokba.

u. p.

A Tarbut Országos Zsidó Iskola Egyesület titkársága közli, hogy hivatalos helyisége Clujon, str. Radu (volt Boeckay utca) 3. sz. alatt van. Hivatalos órák délelőtt 9—11-ig. Kérjük a feleket, hogy iródkat lehetőleg ebben az időben keressék fel, mert a délelőtt többi részében nagyon gyakran a titkár másutt van hivatalosan elfoglalva. Együttal közöljük, hogy a kuratórium a titkári állásra Székely Zoltán urat választotta meg.

Rabbibeiktatás Segesváron. Segesvárról jelentik: Kedden tartották meg nagy ünnepélyesség között Adler rabbi beiktatását. Az új rabbi a templom bejáratánál, ahol installációs beszédét tartotta, a város hivatalos előkelőségei várták. Jelen volt a tordai, medgyesi és a dicsőszentmártoni rabbi is. Este bankett volt, amelyen számosan részt vettek. Adler rabbi a tordai rabbinak a veje, modern pap, aki a frankfurti rabbiiskolának volt a hallgatója.

Nemzetközi történelmi és művészeti kongresszus Párisban. Párisból jelentik: Tegnap nyílt meg a Sorbonne-ban a nemzetközi történelmi és művészeti kongresszus, amelyen ötszáz delegátus vesz részt. Romániát Joaga képviseli.

Angol tengerészek Bukarestben. Bukarestből jelentik: Egy angol tengerészeti bizottság ma a Földközi-tengeri angol flottá parancsnokságának vezetésével Konstanzából ideérkezett. A bizottság Cudalbu miniszter kíséretében továbbutazik Sinaia-ba.

Előfizetőknek! Aki hátralékban van, akinek előfizetése lejárt, intézkedjen a pénz hátralékos beküldéséről. Azonnal!!!

Károly exkirály nem mehet Spanyolországba. Madridból jelentik: A spanyol kormány végleg elutasította IV. Károly ama kérését, hogy Spanyolországba költözhesse.

Kölcsön a háború által elpusztított területek felépítésére. Párisból jelentik: A hivatalos lap mai száma közli pénzügyminiszter rendeletét, amely a háború által elpusztított területek felépítésére hárommilliárd nemzeti kölcsönről szól. Összesen hat milliárd száz leies kölvényt fognak kibocsátani. A jegyzés október 24-én kezdődik.

Az egyetemi sztrájk. A kolozvári román egyetem hallgatóinak a sztrájk-ügyében ma fordulat állott be. Hír szerint távirat érkezett a bukaresti közoktatásügyi minisztériumtól a jogi dékánatushoz, hogy a joghallgatók kérelmét a miniszter teljesítette. Ezzel a jogi karon a régi rendszer állana vissza. A miniszter rendelkezését még nem publikálták.

Házasság. Jungér Rózsika Dés és Izrael Mihály Kolozsvár, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Silberschats Bertus Nyárádtó és Dr. Balás Lajos ügyvéd Szatmár, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Portugáliában üldözik a valutasppekulánsokat. Lisszabomból jelentik: A kormány elrendelte a valutasppekulánsok letartóztatását. A rendőrség elfogta Arania bankárt, aki valutasppekulációkon ötvenmillió dollárt nyert. A letartóztatás híre nagy feltűnést keltett.

A latin farkas szobra. Rohamszakos katonák, ragyogó élű szuronyok, tarka zászlópompa, szőnyegekkel borított erkélyek és színes tömeg. És köztül a szobor, amelyről leemelik a leplet. Előtte katonai és egyházi méltóságok, olasz előkelőségek és a kis csapat olasz diák, akik még nemrég Róma földjén jártak. Annak a szépségekben és művészetekben szent városnak a földjén, amely ezt a szobrot Kolozsvár városának ajándékozta. A szobor az óklasszikus farkas, amelynek eredetije a Capitolium előtt áll. Hű és művészi másolatban a latinizmust, amelyet Rómában szimbolizál, szimbolizálja itt is. A hatalmas és imponáns Mátyas-téren ez a finomságokkal telt, klasszikus szobor, amely intím és hangulatos milliőbe illik, sokat veszít nagyszerű szépségeiből. Kolozsvár intímebb terén kellett volna elhelyezni, ahol jobban kiemelkedett volna. Az elhelyezése itt is viszonylagosan jó. Jó a beállítása és stilusos az alapzat is. Érdekes intimitása az alapzatnak, hogy az a közvelelő Kolozsvár határán levő Reményik és Sebestyén-féle gyalogosi-kőbánya kőterméséből készült. Ez a kőbánya szerencsés fekvésű, mert a Kolozsvárral szomszédos Kolozs monostoron van és anyaga, amiből a szobor talapzata is készült, elsőrendű kagylós mészkő. Érdekes, hogy ezt a kőbányát, amelynek gazdasági szempontból is nagy jelentősége van, elhanyagolják, sőt megbénítják a munkáját, mert a kőbánya céljaihoz nélkülözhetetlen területeket kényszerbérletbe adták. A szobor felállítását pedig éppen a szomszédság teette lehetővé. A szobor ugyanis olyan hirtelen érkezett, hogy távolabbi területről kellő időre nem hozhattak volna alapzatanyagot. A virágokkal felszórt szobor körül egész nap sokan járnak és sokan gyönyörködnek a latin farkas klasszikus szépeiben.

Összeesküvés Beszarábiában. Bukarestből jelentik: Comrat községben (Tighina-megye, Beszarábia) összeesküvést fedeztek fel, amelynek célja az volt, hogy a bolsevistáknak Beszarábiába benyomulását megkönnyítse. A szervezet tagjainak ezer fegyvert, ötezer puskagolyót, húsz kilogramm dinamitot és sok más robbanóanyagot tártak fel. Számos letartóztatás történt. A tettesek legnagyobb része bolgár. Comrat ugyanis egy bolgár telep központja.

Kötés gyilkosság. Brassóból jelentik: Nagyajtán, Brassó mellett Pál Sándor husz éves parasztlány bosszúból költötte Tatu csendőrmestert és Grindouanu csendőrszakaszvezetőt. Mindketten megbaltak. A tettes elmelelt.

Az oppai katasztrófa áldozatainak temetése. Berlinből jelentik: Az oppai áldozatok temetésén megjelent Ebert elnök, Lerchenfeld bajor miniszterelnök, a bádeni kormány elnöke, továbbá a megszálló katonai és polgári hatóságok küldöttei, élükön Degoutte tábornokkal. A temetésen a köztársaság elnöke meghatóan beszélt a halottakról. Az amerikai központi segélybizottság 500.000 márkát küldött az oppai katasztrófa áldozatai számára.

Tűz Gyulafehérváron. Hétfő délután öt órakor a Csatorna utca 15. számú ház ismeretlen okból tüzet fogott. A tűz rövid idő alatt a két szomszédos házra is átterjedt. Késve megérkezett egy utászcsapat, akiknek a tűzoltókkal együtt sikerült a négy órai megfeszített munkával a tüzet lokalizálni. Dícséretes munkát végeztek az oltásnál a liceum diákjai is.

Nagy tűzvész Galacban. Galacból jelentik: Tegnap nagy tűzvész tört ki egy gabonraktárban, amely teljesen leégett. A tűz ábrapódzott a szomszédos cipőgyára és ugy azt, mint számos épületet elhamvasztott. A kár ötmillión felel van.

Maribaei porcellánára. Biadskopf grófcit átvogára és csak táblaívég érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

KÖZGAZDASÁG

Római valutellenőrző hivatal Párisban

A fővárosi bankok, kereskedők és a kormány akciója a valutáért

Az Új Kelet tudósítójától

A fővárosi nagy pénzintézetek, mint annak idején megirtuk, látva a kormány tehetetlenségét a lei rohamos leromlásával szemben, akciót indítottak a lei megmentéséért és együttes memorandumot nyújtottak be a kormánynak, amelyben részletesen kifejtették terveiket.

A kormány a bankok képviselőit közös megbeszélésre hívta meg. A tanácskozásán Averescu tábornok kérdésére a pénzemberek kijelentették, hogy a lei elértékeltelenedésének legjobb oka, hogy a külföldi államkölesönkötvények szelvényeit nem tudják kifizetni. Hozzájárulnak még ehhez a különböző manőverek, amelyek a külföldi tőzsdéken folynak és amelyeket az érdekelt államok eddig még nem tudtak a megfelelő korlátok közé szorítani. Emiatt aztán egészen érethetetlen és előre ki nem számítható módon naponként változó irányu erős hullámszerűen vannak kitéve az egyes valuták.

Éppen ezért elhatározták, hogy a szelvények beváltására nagyobb külföldi kölcsönt vesznek fel szilárd valutájú országban. Erre a célra már előrehaladt tárgyalások vannak folyamatban és minden kilátás megvan arra, hogy hamarosan hárommillió font sterling kölcsönt kap a román állam 8 százalékos kamattal, 5 évi lejáratúval. Elhatározták még a ki és bevitelnek új szabályozását a bankok által kívánt formában.

A román kormány megbízottai a párisi tőzsdén azt tapasztalták, hogy a lei kurzusa igen sokszor félreértések hatása alatt romlott le. A kellő felvilágosítások, információk megadása és a legtöbbször rosszindulatú spekuláció ellenőrzésére tehát a kormány elhatározta, hogy Párisban valutellenőrző hivatalt létesít. A bankképviselők véleménye szerint, amennyiben az ellenőrző hivatalt a francia kormánnyal nemcsak egyetértésben, hanem valé együtt lehet felállítani, az mindenesetre meg fog felelni a hozzáfűzött várakozásoknak.

Különben a fővárosi kereskedők küldöttsége is megjelent a kormánnyal és felhívta figyelmét azokra a fenyegetésekre, amelyekkel a külföldi nagy cégek lépnek fel, ha idejében nem teljesítik a vállalt és most esedékes fizetési kötelezettségeket. A lei mai kurzusa miatt pedig ez most elviselhetetlen károkat okozna a kereskedőknek. A leikurzus gyors megjavítása a kereskedők is több tervet ajánlottak. Többek között azt is, hogy a kormány állapítson meg az esedékes külföldi fizetések teljesítésére hivatalos kényszer-árfolyamot. Szatmárkörtben úgy hiszik, hogy a kormány a mai viszonyok között ezt a radikális rendelkezést a külföldi érdekeltségek ellentállása miatt nem léptetheti életbe.

Petróleummal fizetjék a katonai felszerelést. Bukarestből jelentik, hogy a hadügyminiszter megegyezett a francia kormánnyal a Franciaországban vásárolt katonai ruhák és más felszerelési anyag kifizetésére. Eszerint a francia kormány az összegnek megfelelő petróleum mennyiséget kap. A petróleumot vámentesen fogják exportálni. Eddig 24 és fél millió kgr. petróleumot szállítottak Franciaországba tonnánként 750 frankért.

A mémet alattvalók vagyonát feloldják a zár alól. Mint ismeretes, a román kormány kölcsönkelt eselőtt a romániai mémet alattvalók vagyonát zár alá vette a Németországtól járó hadikárpótlások kifizetése címén. Közben tárgyalások indultak meg a román és a német kormány között, amelyeknek során a német kormány a zár alá vett vagyonnak megfelelő összeget helyeztet leletébe. Ennek következtében — mint ma Bukarestből jelentik — a kormány a lefoglalt javakat feloldotta zár alól. Fentartotta azonban a kormány azt a jogot, hogy a román államnak főtétlenül szükséges közérdekű üzemeket megfelelő ellenérték fejében, megtarthassa.

A Kürtösön kivitekre kerülő árut Aradon vámolják. A CFR igazgatósága, tekintettel a kürtösi árutorlódásra, elrendelte, hogy Kürtösön át expositra kerülő áruszállítványokat Aradon is vámolják el. Az elvámo-lásnál a feladónak, vagy megbízottjának jelen kell lennie.

Lezárják a fővárosi kölcsön jegyzését. Bukarestből írják, hogy csütörtökön lezárják a 100 millió fővárosi kölcsön jegyzését. Az előirányzott összeget már túljegyezték. (R. T. L.)

Valutapiac:

Páris, szept. 28.	Bukarest 117/8	London 5261
Newyork 1450	Róma 58-50	Berlin 11-25
Madrid —	Svájc 243-75	Prága 14 —
Zürich, szept. 28.	Bukarest 465 —	Berlin 480 —
Amsterdam —	Newyork 580 —	London 2160 —
Páris 4125 —	Milano 2294 —	Brüsszel —
Kopenhága —	Stocholm —	Krisztiania —
Madrid —	Prága 620 —	Budapest 82 —
Zágráb 280 —	Buenosayres —	Varsó 9 —
Bécs 42 —	oszt. lab. kor. 34 —	
Budapest, szept. 28.	Lei 555 —	font sterling 2550 —
leva —	dollár 682 —	francia frank 4800 —
márka 574 —	lira 2780 —	oszták kor. 85 —
rubel 30 —	aváji frank —	szokol 681 —
dinár 1140 —	lengyel márka 11 —	napoleon 2060 —
Bécs, szept. 28.	Lei 1910	dollár 2470 —
belga frank —	francia frank 178 —	aváji frank 418 —
holland forint —	dán korona —	jugoszláv korona —
norvég korona —	svéd korona —	szokol 2620 —
leva —	lira 9350 —	márka 2025 —
lengyel márka 34 —	font sterling 39600 —	rubel —
magyar korona 250 —	dinár 4350 —	

SPORT

A KKASE megint a második osztályban. Az FSSR Comiteul Regional, amely a Haggibbor játékjogát újból visszavonta, egyúttal a KKASE-t is visszahelyezte a második osztályú csapatok sorába. A KKASE, október másodikán, vasárnap Szamosújváron játszik a Spártával.

A training napok új beosztása. A labdarúgó szakosztály keddi este után a Kolozvári sportegyletek képviselői a training napokat a következőképpen osztották fel egymás között. **Nagy pálya:** Hétfő KAC, kedd Victoria, szerda Haggibbor, csütörtök KASE, péntek Univerzitatea—Aesculap, szombat CFR, vasárnap délelőtt KMTE. **Kis pálya:** Hétfő KMTE, kedd CFR—KKASE, szerda Univerzitatea—Aesculap, csütörtök Victoria, péntek Haggibbor—KAC, szombat KMTE.

A Haggibbor hétfőn nem játszik. Mint ismeretes, a Comiteul Regional visszavonta a Haggibbor játékjogát és így a Haggibbor megint részt vesz a bajnoki mérkőzéseken. Október harmadikán, a sorolás szerint, a Haggibbor a Victoriával játszik. Tekintettel azonban arra, hogy október harmadikán a város hássana miatt a Haggibbor fothalcsapata nem játszhat, a Haggibbor vezetősége tárgyalásokat kezdett a Victoria vezetőivel a mérkőzés elhalasztására.

A Tóra előtt emlékezzetek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Csütörtök: Prometheus (Újdonság, először. Premiérehelyekkel. Premiérebérlés 4. sz.)
 Péntek: Prometheus (Újdonság 2-szoros. Rendes helyekkel. Napibérlés 15. szám C.)
 Szombat: Hattyu (Újdonság, 6. előadás. Rendes helyekkel. Napibérlés 16. szám D.)
 Vasárnap d. u.: A beoltott Adolár. (Operettújdonosság, 7. előadás. Olcsó helyekkel.)
 Vasárnap este: A sárga eső. (Szentgyörgyi István felépítésével. Rendes helyekkel. Napibérlés 17. szám A.)
 Hétfő: A vasgyáros. (Szentgyörgyi István felépítésével. Rendes helyekkel. Bérlés 18. szám, B.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hívei: Az új bérlés. Már csak két napig fogadhatja el az új bérléjelenkezéseket a magyar színház titkári irodája. Pénteken este végleg le kell zárni az idei bérléjelenkezéseket, mert a jövő heti előadásokra már az új bérlők jegyeit is fenn kell tartani. A bérléjelenkezések természetesen megmaradtak. Az új bérlők is havonként 370 lejt fizetnek páholyért, 180 lejt első sor zsöllyéért, 100 lejt elsőrendű zsöllyéért, 80 lejt másodikrendű zsöllyéért, 70 lejt elsőrendű támlaszékért, 50 lejt másodikrendű támlaszékért, 70 lejt első erkély első sorért s 50 lejt első erkély többi soráért. Az új bérlők fizetési kötelezettsége azonban nem kilenc hónapra, hanem csak október elején kezdődő nyolc hónapra szól. A titkári hivatalban csütörtökön és pénteken délelőtt 10 óráig s délután 4 óráig 7 óráig lehet a bérléjelenkezéseket eszközölni.

Prometheus. Ma este lesz a bemutató előadása Rffimiu Viktor költői szépcselekedete gazdag drámai költeményének, a Prometheusnak. A gondolatok mélysege, a fantázia szabad szárnyalása a drámai képek plusztikus szépsége, a befogás merészsege a színházi költészet elsőrangú alkotásává avatták a Prometheusot, melyet bizonyára megértéssel és lelkesedéssel fog a mi közönségünk is fogadni. Pénteken este másodikszor adják Prometheusot és pedig rendes napibérlésben és rendes helyekkel együtt. — Hétfőn: A vasgyáros Poór Liliivel. A leányvásár előkészületei hosszabb időt igényelnek s így hétfőre a műsor megváltoztatásával a Vasgyarost tűzte ki az igazgatóság. Clairet Poór Lili fogja játszani, Athenait Baróti Erzsébet, Susabbot Bajnal Klári, a marquisot Lackó Aranka, Derblayt Úray, Mouliet Szentgyörgyi István, Bligayt Oláh Ferenc, Préfont bérlőt Mihályfi, Bachelint Réthelyi Ödön fogja játszani. A vasgyáros hétfő esti előadását rendes helyekkel és pedig napibérlésben (18. szám B.) tartják meg. — Hattyu. Molnár Ferenc diadalmos sikerű új darabjának a Hattyu-nak szombaton este lesz a hatodik előadása és pedig a tömeges jegyelővétel után itélve ismét zsúfolt nézőtér előtt.

A mozgóképek műsora: Egyetem-mozgóban: Csütörtök, péntek rendkívül hatásos társadalmi dráma. Fizess! Főszerepben Philipp Doritt. Egy régi bántalomért haláleset kifizetése. Szombaton, vasárnap a Pathé cég monopoliuma, a Cines-filmgyár remekműve felfedele, Tied örök, főszerepekben két ragyogó filmstar, Italia Almirante Manzi és René Torré. A szenvedélyes szerelem örökzöld himnusza. — Uránia-mozgóban: Csütörtökön fejeződik be a diadalmos Cezariná reprice a VIII-ik fejezettel, Mand bosszúja. Pénteken és szombaton, Sarcou Viktor világhírű drámája filmen, Tosca, címszerepben a mesterségesen elhunyt Francesca Bertini. Vasárnap a Gloria-filmek egyik nagyszerű újdonsága, Kincsörvényes kalandörtörténet. — Apollo-mozgóban: Csütörtökön, Ramara, filmstár, főszerepben Erich Kaiser Titz és Suci von Blondel. Pénteken, Henry Bernstein világhírű drámája, a Tolva, címszerepben Wanda Treumann. Szombaton Pezzoli színtáncos, A színésznő, sorstragédia, egy híres színésznő halálának szerelme, címszerepben Matyasovszky Ilona. Vasárnaptól Újvári intrikák, egy fiatal király tragédiája. Két párt harca a trónért. Pazar kiállítás, mozgalmas és érdekes mese.

Főszerepben: DR. FISCHER JOZSEF
 Felelős szerkesztő: MARTON BÉNO
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
 Székhely: Császártér, Péterfalva (volt Páva József-utca) 23.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Flókiadó: Nagyvárud, Deák Ferenc-utca 9.
 Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
 Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként .... 30 lejt

„METEOR” PALAGYÁR R-T.

Fagyivásárhely, Bihar megye

Ajánlja — elsőrangú Hotschek-gépen készült cellulózmentes asbest palagyműanyagait. A jelenkor elismerten legjobb fedőanyaga: tűzbiztos, tartós, könnyű és tetszetős. 2806-1

Cukor, kávé, rizs, bors, csokoládé stb.

nagyban és kicsinyben

DONOGAN ÉS FENDRICH

STR. MOTILOR (MONOSTORI-UT) 38. SZÁM

TELEFON: 6-96

TELEFON: 6-99

Pályázati hirdetés

A nyárádszeredai aut. ort. izr. hitközségnek megítérendő mesterségi állásra pályázatot hirdetünk.

Pályázatok megküldésének határideje: szeptember 30-ig, délután 6 óráig, életkora 30-40 év közötti. — Kiseb családdal bíró előnyben részesül.

Az állás azonnal elfoglalandó. — A pályázati kérvényben megjelöendő az illető családtagjainak száma, valamint életkora is.

Javadalmazás: meggyezés szerint. — Utiköltségre csak a meghívottak tarthatnak igényt.

Nyárádszereda, 1921. szeptember 25.

Izsák Benezs elnök.

AKI

a menetrend árusítóhelyek bármelyikén

FELMUTATJA

a 12. — leles nagy vasuti menetrendet (Radio kiadó)

INGYEN KAPJA

a legújabb menetrendi változásokról most megjelent pótkiadást. Menetrend mindenütt kapható

CHEMNI ZI (NÉMETORSZÁG)

férfi-, női- és gyermek

barisnyak és kötött-árak

— gyári árakata —

Berkovits David — Maramarossziget

Főtelep, Városháza-épület. — Kérjen mintákat!

Gyönyörű modellek

érkeztek női toalettek, leányka- és fiú kötött ruhákban

Különlegességek!

Mindenemű kötöttárak nagy választékban

IMRE LAJOS,

Wesselényi- és Szép-utca sarok

A legjobb rum-essencia 65 lejt, más essenciák 75 lejt kg.-ként

Árban kaphatók

Glück Henrik gyárában Oradea-Mare (Nagyvárud) Calea Vict. 1253 (volt Kolozsvári-utca) 71

Legelősbő bevásárlási forrást!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárud,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.

Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldt porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekkel.

Ajánljuk azonnali szállításra importált

makói vöröshagymát és fokhagymát

továbbá bánáti rózsaburgonyát vagon-telekben

Pör Testvérek, terménynagykereskedők Timisoara. Sürögnyelv: „Product”

Grünwald

Üvegésiszolda,

tükörárugyár és

épületüvegezési vállalat

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-u/csa 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

1231

Készít mindenféle csiszolt üvegtüvegeket és tüköröket, tükörök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

Deutsch Testvérek

Cluj, Piata Unirii 19. Mátyás király-ter 13. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és szállítási forgalom a Kármán, valamint a helyi minden irányból és irányba. — — — — — Ruvidjelzésre és felvilágosítási irodára.

Lámpaárak!

Kristálytűhöz lámpacsövek Cseh táblaüveg Ornamentüveg és kilt Porcellánárak Prézelt és csiszolt üvegáruak dus szortirozásban raktáron vannak

KOMLÓS TESTVÉREKNÉL

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT

PRÓHÍRDETÉSEK

Ez a sz. ára 1 lel. Vastagabb betűkkel írt
nagyobb próhírdetés ára 10 lel.

Egyetemi hallgató,
ki rabbi kurzust is végzett,
ellátás ellenében tanítást
vállal. — Ajánlatokat
„Héber” jellegűre a kiadó-
hivatalba kérek.

Jobbérzésű vallásos
zsidónő, aki jól főz, ház-
vezetőnőnek — szobalány
mellett, fiatal házaspárnál
jó állást nyar. Ertekezni
déli 12 és 3 között (Kos-
suth Lajos-utca) Calea
Victoriei 16-a nyelvmester-
nőnél.

**Intelligens zsidó csa-
ládánál urileány teljes el-
látást kaphat zöngorahasz-
nával bejárósnak. Cim
a kiadóhivatalban.**

Angol, francia, német
nyelvekből oktatók. Calea
Victoriei (v. Kossuth Lajos-
utca) 16. 2583-I

Ér. nevelőnő elemi, pol-
gári sikerrel oktat, ház-
tartásban segít, állást ke-
res. Cim: Calamb-utca 13
2614-I

A világhíra
Kerpel kávémentés
Kerpel szappan
Kerpel bőbőszappan
Kerpel hidratáló

kapható kicsiny-
ben és nagyban
Rózsa negydedegertében
Cluj-Kolozsvár, Piata Unghii 76
Mátyás kir. tér) — 1926

Üzletvezetőt keresünk,

aki a nagyválti textilüzlet önálló veze-
tésere képes, a bevásárlási és vidéki
viszonyokkal ismerős, intelligens, gyá-
korított kereskedő. Magyar és német
nyelv ismerete szóban s írásban, román
nyelv legalább szóban kívánatos. —
Ajánlatokat eddigi működést igazoló
bizonyítványokkal s fizetési igényrel a
folyó évi október hó 5-ikéig kérünk.
Meggye, és esetén az állás mihamarabb
elfoglalandó

„CONCORDIA” Kereskedelmi bank és
keresk. r.-t. Textilosztálya, Alba-Iulia

Azonnal rakdárrol szállítunk

bármily mennyiségben versenyképtelen árakban:

- DITMAR-féle lémpadrut. — Zománczott
edény. — Automata- és Dohylakatosat. —
Fűrészszelők. — Lánccaru. — Csizmapatkó
szeggel 0-24 számig. — Konyha- és
zsebkecsk. — Mody- és francia patkó-
szeg. — Recéncéji talpszeg. — Marha- és
lovakaró öngyva. — Valódi „PYRAM”
cipőkrem. — Patentkapocs. — Zambfirescu-
és Berindei csokoládét gyári ártan. —
Saját készítményű divat- és parasztpipát.
Összes norinbergi- és révclárak. 2598-I

Kérjük a szállítást mennyiség megneve-
zésével — melyet ajánlatfőleire felhívni

Frati HIRSCH Testvérek
Simplon-Silvanet — (Szállágyosmlyé.)

Kéz napi ruhák, bőrgyártás
lakások részére érkezik

SIPOS JENŐ céghez
Főter 17. sz. —

Jontipurra alkalmas
POSETÓCIPŐK

„HERCULES”
cipőüzletbe Str. Regele Ferd. 5
női 22, férfi 25 lel ártan kaphatók

L'or crém

a legjobb arc-
és kezápoló.

Főraktár:
László és Társa
parfumeriája CLUJ, Piata
Unghiei 12. (v. Bittóhelyiség)

A valódi
háncsuk
cipő-
sarok

mindenütt
kipróbált
békéltetésben

PERFEKT
KÖNYVELŐ-, GÉP-
ÉS GYORSIRÓNÓT

KERES AZ
„AURORA”
ÁRUHAZ

CLUJ, PIATA MIH. VITEAZUL 35

Csak egy ut vezet
a sikerhez, egészséghez
s a páratlan boldogsághoz

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Ártana: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegytudományi Gyár
1256 CLUJ — KOLÓZSVÁR

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant
és előcsarnok (1909)

Üzletáthelyezés!

Hecsteil Ignác bőrké-
reskedése áthelyezte-
teit Piata M. Viteazul
18 sz. 114 (v. Széchenyi-
tér, Wertheimer-ház.)

Legszolidabb kiszolgálás!

Bőrönd- és táska-műhely:
Wesselényi-u. 3. Elváltat javításokat
és új munkákat ol-
csón és pontosan

Ne feledjék el, hogy a világszerie ismert
Ráth Hermann Triest

אתונים לובים חברים
cég 20 éves szakismeretével
és az אתונים termelők
bizalma folytán még mindig

a legszébb és legmegtefelelőbb

אתונים מוכרים לובים
— גרנס בארדו-מחלקת
המים גרנס ממשלה
אוד מאקקס
אוד מאקקס
אוד מאקקס

Ráth József máramaroszi
nagykereskedő útján ab Bukarest
a legolcsóbb napi árak mellett
Fehéligosításokkal készséggel
szolgál:

Josef Ráth Hotel Simplon Bucarest

Uj kóser étterem megnyitás!
Szeptember 22-én nyit meg az
Unió- és Mátyás kir.-u. sarkán a
„Lloyd” ort. kóser étterem

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására
hozni, hogy a modern kornak megfelelően
átalakított előcsarnok

**ORT. KÓSER ÉTTERMET
NYITOTTUNK**

Minden igyekvésünk a tisztelt közönség
legnagyobb örömeire igyekezünk kielégíteni. —
Ételdiaink bankett-, lakodalmak-, társas-
vacsorák stb. rendezését a legújutányo abb
aron. — Előszékeny, figyelmes és pontos
kiszolgálás. — A nagyérdemű közönség
szives támogatását kéri

LÖWY ÉS FEUERLICHT
tulajdonosok

„Melissát” kérjen, ha finom
cukorkát akar!

KLEIN ÉS LAZAR
nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszerez gyűjtő és vagonforgalom a külföld
valamint belső minden irányból és irányba
Kirendeítés a curci határállomáson

CURCORA ÉS CSOROLÁDE RABYAR
LUSZTIG és MUSZAGHER Calea Regale Ferdinand No. 31
Szállítunk postán, utánvét mellett.

BLUMENFELD ÉS SIMON
RT. CLUJ 1908 Hoz, öngyártásos csok-
olás, likör- és rumgyár
Ajánljuk saját készítményeinket és csomagjait, kitűnő
ízű és csodálatos illatúak, valamint frissen trédelt fahovait
Str. Jula Mania (v. Szatoghyas-u.) 22

Egyébort, timárhusolást Δ
279-I minden mennyiségben, — leg-
magasabb ártan vesz az
 Δ Agung-és Vegyipar Rt. Satu-Mare

Szállágyi Kleonora R.-T.
Ajánljuk Házak, ruha készítésre és egyéb
pergőt és borát. 1210 Hozs nagyraktár

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON
509, 11-21

A Temesvári Gyapjui par Rt.
kolozsvári fióküzletben:
Cal. Victoriei (Kossuth Lajos u.) 24
eredeti gyári ártan kaphatók:
ferfi- és női gyapjuszövetek
En-gros és en-detail!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!